

Byablaskan

Nr 3 September 2004 • Sundoms Informationstidning

Bildbevis på en av Sundoms björnar.

Fotavtryck 20 cm

Sid. 7

Sid. 3

**Nu leks det
på lekplatsen**
– mycket har hänt
och mer blir det

Byablaskan – även på Internet
www.sundom.se

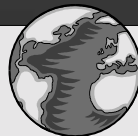

Foto: Risto Pekkala

Innehåll

Redaktören har ordet	2
Nu leks det på lekplatsen	3
Klarar sig Luleå utan Sundom?	4
Bingolotter	5
Aktuellt från Byautvecklingsgruppen	6-7
Sommarens Sundomsbilder	6-7
Artikelserien: Gamla uthus i Sundom	8-10
Sommarladugårdarna	10-13
Tältmöten i Sundom	13-14
Ortnamnsrutan	14
Anslaget	15-16

**Dialektrutan är inställd
den här gången p.g.a.
utrymmesbrist.**

Redaktören har ordet

Höstens aktiviteter och bestyr har påbörjats. Bland annat har gympan i bygdegården kommit igång (*sid. 15*), potatisen ska upp från jorden och frysboxarna ska fyllas med älgkött. För den som undrar när älgfesten går av stapeln, så är det 13 november som gäller (*sid. 15*).

Hoppas att alla barn har upptäckt att lekplatsen vid bygdegården har börjat ta form. Hela området kring bygdegården kommer verkligen att bli en attraktiv plats att vara på, när allt som är planerat blir klart (*sid. 3*).

Vi kan med statistik konstatera att Sundom också är en attraktiv plats att bo på. Förra året hade vi nämligen en befolkningsökning på 3 % och vi är 7 personer ifrån att få kalla oss för tätort. Vi hade i fjol en utpendling på 114 förvärvsarbete per dag (*sid. 4*).

Det är säkert många med mig som undrar hur det är tänkt med korsningen vid E4:an, som just nu upplevs väldigt farlig när man kommer från Luleåhället. På *sidan 6* kan ni få en nulägesrapportering.

Äntligen kan vi visa ett bildbevis på att det verkligen finns björnar i Sundoms skogar. Turligt nog hade Bernt-Allan Johansson med sig kameran på en av sina skogsturer (*sid. 7*).

Detta och mycket mer finns att läsa i Byablaskan denna gång. Trevlig läsning.

Kristina Sandman

Nu leks det på lekplatsen!

Äntligen börjar det synas att det är en lekplats, det där stället vid bygdegården! Vi har satt upp en gungställning med bra fallunderlag (Tack Fredde, Patrik och Per som grävde, monterade och slet). Gungställningen är från ett certifierat lekutrustningsföretag och har tre gungplatser – ibland är det många barn vid bygdegården. Kring ytan har vi fått en ordentlig sarg, och intill ligger en ny grillplats med bänkar (Tack KUL-projektet) byggda av virke från träden som stått på platsen (Tack till Byalaget, Tore och Göran). Men det är mer på gång. Den gamla rutschbanan som tidigare stått där är under reparation (Tore igen!) och ska snart hålla de säkerhetskrav som de europeiska normerna ställer.

Det finns som ni förstår regler och lagar även för lekplatser. Dessa innebär att fastighetsägaren, det vill säga Bydegårdsföreningen, är ansvariga för att lekutrustning håller de säkerhetskrav som ställs. Det innebär till exempel att det inte får finnas lösa föremål i fallunderlagsytan – så om det ligger en sten i sanden, hiva iväg den! Sunt vuxenförnuft gäller som alltid.

Normerna innebär också att någon som kan säkerhetsbesiktiga lekplatser, det vill säga till exempel undertecknad, årligen ska göra en ordentlig genomgång av utrustningen. Dessutom kommer jag se till lekplatsen med jämna intervall. OM nu någon skulle bli ska-

dad – det händer tyvärr ibland när barn leker – så är det precis som vanligt den egna olycksfallsförsäkringen som gäller.

Men lekplatsen är inte färdig. Nästa år ska vi få dit ett par gungdjur och mer växter för att skapa rum för spännande fantasilek. Det som återstår under 2004 är att få ut matjord, så in gräs och plantera vinbärs- och krusbärsbuskar. Det hoppas jag att vi ska kunna hinna under september...

I höst (senhösten blir det nog) kommer jag också att presentera ett mer utarbetat förslag för hur vi ska få bygdegårdens övriga utemiljö ännu mysigare och mer inbjudande, med mer träd, buskar och bättre ytor och rumsligheter.

Alla intresserade är välkomna att bidra med idéer, inspiration och arbetskraft!

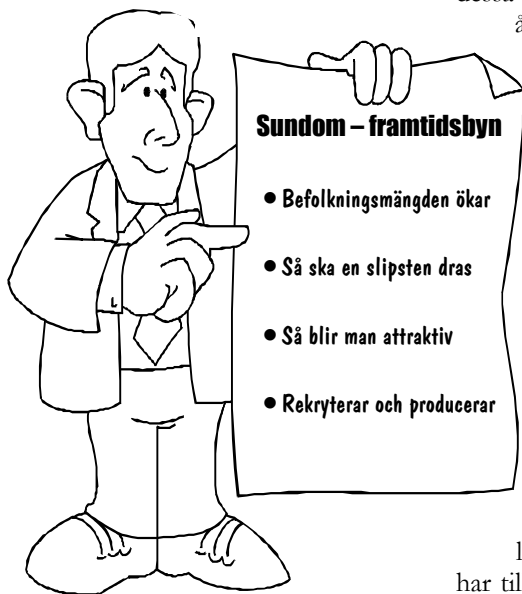
*Bydegårdsföreningens lekparkssektion
Maria Andersson, tel. 0920-745 37*

Foto: Risto Pekkala

Klarar sig Luleå utan Sundom?

Under 2003 ökade Sundom sin befolkning med 8 personer då vi blev hela 314 stycken. Detta gör att vi i Sundom har en procentuell befolkningsökning på 3%. Luleå Kommun som ökade med 98 personer på 72 237 personer hade en procentuell befolkningsökning på 0,000...., få se nu när skall nollorna sluta? – Äh, jag ger upp!

Kanske vi skulle bjuda in kommunfolket på seminarium där vi lär dem hur en slipsten skall dras? Hur man blir **ATTRAKTIV!**

Vi skall ändå inte luta oss tillbaka, ännu finns att göra. I centrala byn bodde det under förra året 193 personer.

Detta innebär att vi är 7 personer från att få titulera oss som tätort. Smaka på ordet, TÄTORT. Vi får ligga i så att vi kan säga att vi minsann kommer från tätorten Sundom!

Medelåldern i Sundom var under förra året 42,1 år. De åldersgrupper som vi hade minst av under 2003 var barn under ett år, 6-åringar samt 85+. Vi får jobba hårdare på att rekrytera dessa grupper i framtiden. 55-64-åringar har vi däremot ganska gott om, (46 st.) så där behöver vi inte anstränga oss lika hårt.

Man kan även konstatera utifrån statistiken att Sundombsbornas favoritsysselsättning, förutom att göra barn (72 st. 0-18 år), är att åka bil. Vi har nämligen 9 % fler bilar i Sundom än vad man har i genomsnitt i kommunen. Det är ju bra att vi har det då vi har en utpendling på 114 förvärvsarbetande per dag men bara 11 inpendlande. Att vi har så få inpendlande beror naturligtvis på att vi har till stor del behållit våra 30 arbetstillfällen inom byn.

Man får väl säga att vi lyckats ganska väl men än har vi mål att nå. Kanske skulle vi förena våra fritidsintressen?

Petra Wennberg
Byautvecklingsgruppen

Bingolotter

Nu har bingolottosäsongen kört igång. Nytt för denna säsong är inte bara att Gunde Svan är ny programledare utan även att Johannes Jonsson och Viktor Nordmark har tagit över försäljningen efter Vilma och Peter. Vi tackar Vilma och Peter för deras insatser. Johannes och Viktor kommer att gå runt och sälja lotterna företrädesvis på fredagar.

Sundoms IF med ca 150-talet medlemmar bedriver en mängd olika aktiviteter. Föreningen arrangerar varje år den mycket populära älgfesten, julfest med tomte och luciatåg, skidtävling för både stora och små samt Valborgsfirande. SIF ansvarar även för drift och underhåll av fotbolls- och hockeyplanen, ridbanan, elljusspåret och föreningens senaste tillskott, bouleanan.

För tillfället finns det 5 fotbollslag igång med pojkar och flickor i åldrarna 7-12 år. Mycket tack vare bingolottoförsäljningen och inte att förglömma, våra företagare i byn, har föreningen byggt upp en "multisport arena" bestående av en mycket fin hockeyplan som

även används sommartid för basket och tennis, ett garage där vi kan förvara material och snöskoter, tillhörande omklädningsrum och kansli. Snöskottning av hockeyplanen och klippning av fotbollsplanen sker med egna maskiner.

Alla dessa aktiviteter och anläggningar kostar pengar varför vi hoppas på Ert stöd genom att köpa bingolotter av våra försäljare. Förutom Viktor och Johannes säljer även Mats Frölander och Lars Johansson. Ni Sundomsbor i förskingringen har även möjlighet att stödja Sundoms IF genom att prenumerera på bingolotter. Det är enkelt och bekvämt, lotterna får ni hemskickade en gång per månad, vinstbevakning ingår. Man behöver alltså inte titta på programmet (spara dock lotterna, i händelse av vinst ska lotterna skickas till Bingolotto). Prenumerera på lotter kan även boende i Sundom göra. Kontakta Lars Johansson på telefon 746 07 så skickar han en blankett.

Sundoms IF, gm Jörgen Jonsson

Sundom berättar

Jubileumsbok över Sundom 500 år

Boken inklusive CD med kartor över byn och med jubileumsmusik skriven av Thomas Johansson säljs av Byautvecklingsgruppen. Priset är 230 kronor.

Ring någon av oss: Gunilla Ståhl 746 90 eller Lars Brännström 745 93.

Sundom 500 år

Aktuellt från Byautvecklingsgruppen

Avfarten E4:an - Sundomsvägen

Sedan arbetet med planerat mitträcke från Persön förbi Börjelslandet påbörjats är vi många Sundomsbor som upplever att avfarten när man kommer från Persön blivit farligare än tidigare. När man saktar in för att svänga av från E4:an blir man omkörd och ibland är man rädd att bli påkörd bakifrån.

Sundoms vägarbetsgrupp har därför varit i kontakt med Vägverket och påtalat problemet. Om det byggs en avkörningsfil fram till avfarten så ger det möjlighet för omkörningar och det blir ökad risk för frontalkrockar med bilar som kör ut från Sundomsvägen. Bilar i avkörningsfilen skymmer sikten och man ser kanske inte bilar som kör om.

Hur korsningen Sundomsvägen-E4:an och eventuell parallellväg till Persön slutligt kommer att utformas är

ännu inte helt klart. Vägverket arbetar med frågan och kommer att kalla Sundoms vägarbetsgrupp och byautvecklingsgrupp till informationsmöte i Börjelslandet inom närmaste månaden. Alla boende i berörda byar kommer även att bjudas in via annons i dagspressen.

Om mötet med Vägverket redan ägt rum när detta nummer av Byablaskan kommer ut och Ni vill få information från mötet är Ni välkomna att kontakta:

Börje Nilsson tel. 745 86

Jan-Axel Sundin tel. 746 64

Sture Strand tel. 746 05

eller någon annan i byautvecklingsgruppen.

*Vägarbetsgruppen
Börje Nilsson*

Vad gör Elisabet och Roger Strand

Med morot och piska får Elisabet Roger att dra "perboka".

(Ett gammalt redskap som användes för att dra upp fåror i potatisland.)

Den ser ut att fungera bra även år 2004.

Text och foto: Lena Sundvall

Sundom har ny hemsida www.sundom.se

Sundom har sedan år 2000 en egen hemsida som Luleå Kommun står för och som vi har stora möjligheter att nyttja för reklamföring och information omkring aktiviteter, föreningar, företag etc. i Sundom. Sidan har haft mer än 1750 besök sedan 2000-12-05.

Nu har Luleå Kommun satsat på att förbättra både funktionalitet och design på denna webbplats och bl.a. har vi nu större möjlighet att påverka utseendet på sidan med

- valfria länkar i vänstermarginalen
- en egen startsida där vi kan lägga upp dagsaktuell information (artiklar)
- fler bilder m.m.

För att byns hemsida ska kännas aktuell och intressant är det viktigt att vi nu alla hjälps åt att uppdatera den information som ligger ute. Möjligheten att lägga ut artiklar är ett mycket enkelt och smidigt sätt att publicera nyheter

och annan information som vi vill lyfta fram endast under en tidsbegränsad period.

Därför uppmanas nu företag, föreningar samt alla andra med intresse för marknadsföring av byn, att gå in på sidan och undersöka om den information som står om ex. föreningen eller företaget stämmer. Exempelvis bör alla som sätter upp anslag på anslagstavlorna även skicka materialet till mig så lägger jag upp aktiviteten även på hemsidan.

Skicka in alla förslag till artiklar, förändring av befintlig text på sidan och annat ni önskar få publicerat till mig: maria@sundom.se. Om ni inte använder e-post så går det mycket bra att lägga en lapp eller diskett/CD i min brevlåda (Gussöv. 83).

Tack på förhand!

Webbredaktör

Maria Jonsson

0920-745 45, 070-672 50 71

Björnbevis

Äntligen ett bildbevis på en av Sundoms björnar!

Bernt-Allan Johansson har lyckats ta några bra bilder på en stor björn. Den påträffades vid Åkerstranden. Fotavtrycken var på ca 20 cm och vikten uppskattas därmed vara över 200 kg.

Foto: Bernt-Allan Johansson

Gamla uthus i Sundorn

Ladugårdslängan

Härbret

Mangelbodan

Den här gången hälsar vi på upi "Freek" tidigare "Ärik" Gårdsplatsen är även här mycket gammal och finns med på kartan över byn 1645. Här bodde då en Erik Andersson född 1600. (Namnet är framtaget genom släktforskning.)

Text och foton: Elvi Sundberg Larsson

Rian och logen

Källarbodan

Uthuslängan

Uthuslängan är 9x44 meter och består av höboda, lider, stenladugård, gödsel-lider, stall med plats för 2 hästar, utedass, vagnslider (kärllider) och vedbod. Ladugården är troligen den äldsta delen, byggd av natursten, sannolikt på 1700-talet. Stora stenbumlingar lagda som dubbel vägg med sand emellan skulle vara som isolering, ca 1.5 meter tjock.

Inväändig renovering gjordes 1936. Alla väggar, båsplatser och golv cementerades. Där fanns plats för 7 kor, 1-2 ungdjur och kalvkätte.

Övriga byggnader har nog tillkommit efter behov, tid och ork. Alla är timrade av handbilat timmer och har plankgolv (handsågat). Vedbodan har jordgolv. På gavelsidan har det även funnits ett sommarstall och ett fårhus, nu rivna. På utedasset med 3 sittplatser är årtalet 1866 inristat i trappan. I kärlidret finns året 1813 målat. Hela uthuslängan har tidigare haft spåntak, sedan eternit och nu plåttak.

Härbret

Härbret är en tvåvåningsbyggnad av timmer och har plankgolv. Taket är ursprungligen ett spåntak (numera plåt). Den är avdelad till "pigkammare", har svale med inåtgående dörrar och stora stocklås. Byggnadsåret är 1836.

I härbrets nedre "våning" förvarades tunnbröd, bakredskap, mjöl för bakning och korn till djuren som hälldes upp i stora trälåran. På loftet förvarades sädesrensat korn som skulle användas till utsäde. Även fallar, pälsar, färskinn, yllescharlar, vinterkläder ned-

lagda med malmedel i trälådor, säng och kistor förvarades i härbret. Abborre och gädda som saltats, torkades på solväggen (s.k. torr fisk).

Pigkammaren användes som sovrum sommartid för pigor och drängar. Kan användas ännu vid behov!

Mangelbodan

Bodan är byggd år 1917 av bräder och med spåntak, nu med ett eternittak som skydd för den stenmangel som finns där inne. Mangeln är handgjord 1917 av några snickarkunniga karlar. Ovanpå rullarna finns en låda som är fylld med stora stenar som tyngd. Den dras av 2 personer. Den brukades även av en del damer från byn, som kom med stora tvättkorgar, körandes hit med häst och vagn och medhavd kaffekorg för fikarast. Mangeln används fortfarande, särskilt linnetyger blir släta och fina.

Elvi bakar mjukkakor.

I rians stora bakugn bakas tunnbröd och mjukkakor – höst och vår.

Rian med loge

Rian är byggd troligen i början av 1800-talet av timmer och har plankgolv. Den är 17,40 meter lång. Logen är byggd 1875 och hade spåntak. Numera är taken av eternit och plåt. Rian användes som bagarstuga. Där finns en

stor bakugn. Där har även torkats säd, tröskats med slaga och sädesrensats. Sädesrensaren finns kvar.

I logen finns en avbalkning, där samlades halm och agnar vid tröskning till ströbädd under djuren. Där står också ett gammalt tröskverk.

Rian används ännu. Där bakar vi tunnbröd och mjukkakor höst och vår.

Källarbodan och uthuskällaren

Källarbodan är timrad och har plankgolv samt stocklös. Den är byggd 1880 med spåntak, nu med plåt. Bodan harstensatt källare, kilade med stenar lagda likt ett valv, ej murat. Det är mycket vackert och välgjort. Källaren har jordgolv. Där förvarades saltströmming, löja, fläsk och kött som även det saltades in. Ovanpå källaren stod fiskfjärdingar, byttor, korgar och där hängdes även slakt av kalv och får.

Spruthuset

Där nuvarande garage står fanns en boda byggd av bräder, med plankgolv och spåntak. Under golvet fanns en brunn. I bodan stod brandsprutan (därav namnet) som skulle användas vid eventuell brand. Brunnen tjänstgjorde även som mjölkkyll för hushållet. Brunnen finns kvar.

Gård och uthus ligger högt beläget på Backarvägen med utsikt över byn. Det är mitt barndomshem där jag bor kvar, nu med min man Lars. Djuren avvecklades 1972. *Är någon intresserad av att se källare, mangel eller kanske sova i pigkammaren, så är det "öppet hus".*

Eli Sundberg Larsson

Ett stycke Sundomshistoria

Sommarladugårdarna

Text och illustration: Ingvar Nilsson

I början av förra seklet och 30-40 år framåt fanns i Sundom fjorton sommarladugårdar (somarfeosa). Av dessa är endast två kvar och de har en helt annan uppgift. Den ena tillhör Nils-Läärs och den andra tillhör Jaahans. Mer om dessa senare.

En del fanns på mark som reserverades för ändamålet vid storskiftets genomförande i slutet på 1800-talet, de så kallade "fäbodvallarna".

Andra ladugårdar byggdes på respektive ägares egen mark. Ladugårdarna var som regel att finna vid någon allmän väg. Det gällde ju transport av visst foder till kreaturen och transport av mjölken. Men det fanns undantag. Mer om det senare.

Ladugårdarna var också placerade i närheten av betesmarken. Den utgjor-

des av det norra skogsområdet som kallas "Marka" och gränsar mot Råneå samt södra skogsområdet som omfattade Gussön och Björnholmen. Varje skiftesägare som gränsade mot "Marka" och Gussön var skyldig att vid skiftets slutända "gärda hage". Härigenom blev praktisk taget hela byn inhägnad och kreaturen kunde inte komma in på odlad mark och skada grödan. Några jordbrukare (inte många) hade hägnor på egen mark och behövde inte driva sina kreatur "på skogen".

Här följer nu en uppräknig och placering av de fjorton ladugårdarna. (Uppgifterna är hämtade ur ett gammalt minne.) Med början från söder så fanns Övre-Läss sommarladugård i Skönänget vid foten av Blomsteråsen. Nedre-Läss hade ett skifte i Mosagärden som senare blev Alex Nilssons egendom. Skiftet nådde ner till landsvägen och där fanns en ladugård.

Det fanns tre syskon i Nedre-Läss, Johanna, Oskar och Johan. På äldre dar blev Johanna blind och det var hon som svarade för mjölkningen. Sommartid kunde man få se henne arm i arm med brodern Oskar på väg till ladugården. Den som passerade på vägen kunde ibland höra henne ropa: "Oskar, Oskar borsh jer do?" "Oskar, Oskar var är du?" Han hade gått för att uträtta något ärende.

Nästa ladugård är den i början omnämnda som tillhör Nils-Lärs. Den står alldeles vid stora vägen genom byn och har nyligen försetts med en ny dörr och fått ny rödfärg.

Olle Pettersson har ett skifte i Ladu-

viken och på detta skifte fanns en tid både ladugård och beteshage.

På gränsen till södra skogslandet, Gussön, har vi först Nordgrens ladugård. Den stod vid södra sidan av Ränningen vid foten av Middagsberget.

Engelmarks hade också sommarladugård. Den blev uppförd av den gamla ladugården som en gång flyttats från Östibyn vid storskiftet men nu ersattes med en ny. Den ligger endast ett "stenkast" från sin förra plats.

Där Gussövägen i början går in i skogen, där det så kallade "fätåget" tar slut där är en avtagen plats för sommarladugårdar. Där hade Anders Bergström och Arvid Johansson från Långholmen och "Bjärka" var sin ladugård. Den här först nämnda flyttades i slutet av tjugotalet till södra Björkholmen där Anders också ordnat med en kohägna.

Nästa fåbovall ligger omkring en kilometer från den nyss nämnda, utefter Gussövägen. Vid en stark kurva och med Strandberget som bakgrund hade vi att finna J.P. Johanssons ladugård.

Vid en nybruten väg från Gussövägen vid "Blötan" och över Björnholmen låg Märtis-Holmens ladugård.

Vid den så kallade "lergatan", vägen från Gussövägen och Ottoskogen förbi Alfreds, låg Ludvig Livboms ladugård. En inhägnad av ägarens skifte utgjorde betsmark för djuren. Innan nämnda väg passerar Märtis-Holmen fanns till höger om vägen Lars-Jönsa-Johans ladugård.

Uppe på Backen fanns två sommarladugårdar. Den ena tillhörde Jååns och låg strax bakom mangårdsbyggnaden invid en mindre odling som är omgiven av en stengärdesgård. Den andra är omnämnd i början och tillhör Jaahan. Den står i söderslutningen nerifrån gården med skogen som bakgrund. Den är nu ett lämpligt förråd för ägaren.

Här följer nu några av ladugårdarnas nackdelar och fördelar. Till fördelarna kan räknas att kreaturen fick något av en semester. De fick också närmare till ”matbordet” och en mer allsidig kost. De fick tillgång till många sorters gräs och särskilt om höstarna, den begärliga ”kosoppen”. Men kreaturens bete på allmänningen förde också med sig en del risker. Faror lurade på många sätt. Terrängen var inte alltid den vänligaste. Engelmarks hade en ko som gått ner i ett kärr i övre Glomyren. Den hade fallit och brutit ett ben och när de slutligen fann djuret så var den död. Det finns säkert exempel på andra faror. Sommarladugårdarna var en fördel också för hemmafolket. Man fick till exempel rengöra vinterladugården rejält. Den var som en prydnad i flera sommarveckor.

I en del ladugårdar var lopporna med som en extra ”krydda”, särskilt i de ladugårdar där man hade trägolv. Jag minns från mina tonår då jag biträdde mamma i mjölkningen, att jag brukade kavla upp byxbenen och lyckades fånga en och annan av de små krypen och förpassa dem till ”de sälla jaktmarkerna”.

Våren 1934 – var det visst? – kom

från mejeriet en stor burk på vilken stod skrivet GESAROL. Den innehöll ett pulver som skulle blandas i skurvattnet – vi gjorde så – och lopporna hade sett sina sista dagar. En och annan loppa kunde också följa med in i bostaden och åstadkomma en del irritation.

Till nackdelarna hörde också avståndet mellan bostad och sommarladugård. Övre-Lässan hade nära två km till sommarladugården. Men de hade slätterstuga i närheten av ladugården där de övernattade under slättern och salumjölken fick de lämna på samma brygga som Livboms i närheten.

Husmor från Mårtis-Holmen hade mer än en km att gå stigen förbi Alfreds, över en strid bäck innan hon var framme i ladugården i Björnholmen. Sedan skulle hon ju bära mjölken hem samma stig. Jag tror att hon hade ”kara-hjälp” ibland.

Anders-Amanda och Björk-Hulda hade också en besvärlig väg. De fick till att börja med passera en primitiv stenbro, vidare över Bergets lindor och kohägna innan de var framme. Fördelen var bland annat att de fick föra intressanta samtal om det dagliga livet.

Mårs-Manäl-Amanda, Lars-Jönsakvinnorna och Olle-Hanna hade alla mycket långt till sina ladugårdar. Hur många gånger har jag sett Mårs-Manäl-Amanda komma förbi oss efter Gusövägen med sin cykel och med en stor mjölkhämtare på styrstängen. Mjölkerskorna hade som regel med sig ett spann varmt vatten att diska mjölkkärlen med.

Ibland fick man vänta på att korna

skulle komma hem från skogen – ja, ända in på ”småtimmarna”.

Mellan Engelmars och Nordgrens finns en stor sten som kallas ”Lockstenen”. På den har kvinnorna från Manneberget turats om att stå och ropa: ”Kom söta – Kom liva de”. Ibland kunde det hända att kreaturen inte alls kom hem. Då startade man skallgång i vilken många frivilliga tog del. Jag var med två gånger. Den ena gången gällde det Otto-korna som inte kom hem. Skallgången gick från den under vardande nya vägen över Kölen och ända till Mjöfjärden. Först där träffade vi på korna. Den andra skallgången gällde Engelmars förlorade ko som jag förut berättat om.

En gammal tradition var att släppa in kreaturen på lindorna sedan höskörden bärgats. En och annan kornåker fanns kvar och då hade pojkar och flickor att vakta korna.

Några hade lång väg att gå med sina kreatur till betesmarkerna – kväll och morgon. Här ska nämnas bland andra Ottoson och Håmarsan som hade dryga två kilometer att gå efter Gussövägen och Sandmans som hade ännu längre väg norrut till Norriviken.

”Den gamla goda tiden”, är bevingade ord som citeras ibland än i dag. Jag tror att den var både god och hård. Jag tror inte att jag kan anklagas för någon historieförfälskning om jag menar att min skildring av sommarladugårdarna i Sundom hör ”den gamla, goda och hårda tiden” till.

Ingvar Nilsson

Tältmöten i Sundom

På sensommaren brukar vi i Råneå Pingstförsamling flytta ut våra Gudstjänster några dagar till ett tält. De senaste åren har tältet varit i Råneå men i år blev det Sundom. Den 1 augusti restes tältet nere i Sundet (båthamnen) för en veckas tältmöten.

Enligt Ingvar Nilsson är det ca 50 år sedan det senast arrangerades tältmöten i Sundom.

Det var med stor glädje och förväntan vi såg fram emot denna vecka. Programmet innehåller var omväxlande, med olika sångare och talare. Till exempel första kvällen medverkade flera personer som blivit befriade från olika drogmissbruk när man överlämnat sina liv till Jesus. Sista kvällen fick vi lyssna till medlemmar från kristna MC-klubbar som berättade om Jesus och informerade om deras arbete med att bl.a. dela ut en speciell Bibelutgåva kallad ”Bikerbibeln”

Att sedan efter Gudstjänsterna dela gemenskapen kring fikaborden och få nya bekansheter var värdefullt.

Vädret var det bästa tänkbara hela veckan och många Sundomsbor besökte tältet. Det var också många som inte hade varit i Sundom tidigare som uttalade sin beundran för denna vackra plats.

När vi så tog ner tältet efter sista Gudstjänsten på söndag kändes det nästan lite vemodigt men kanske vi

återkommer nästa år.

Pingstförsamlingen i Rånå tackar för vänligheten att vi fått disponera platsen för tältet, sjöboden och parkeringsplatsen.

Vi önskar alla läsare Guds välsignelse.

Kurt Arne Mörtzell
Ella Hansson

Ortnamnsrutan

Vi skall bege oss efter Backarvägen ner till Sundet och över bron där till den stora *Gussön*, som hör till Sundoms by. Den var tidigare vattenomfluten, men är numera landfast på grund av landhöjningen, som är 0,9 meter per 100 år och väldigt märkbar i kustnära områden. *Sundet* och delar av *Byörnholmsbäcken* är det som återstår av de sund som tidigare skilde ön från fastlandet. Människorna som bodde ”vid sunden”, *nedi sã'va*, blev det ålderdomliga ortnamnet Sundom, som är en dativform av *sund* i flertal. Jfr Dalom som betyder Dalarna.

Namnet *Gussön* uttalat *gussoi* är mycket gammalt. Den äldsta skrivningen av namnet finner vi 1559. Då skrivs namnet *Gudzön*. Det är föga troligt att i namnets förled skulle ingå genitiv av *gud*. På en karta från 1721 finns visserligen skrivet *Laiskyrka* på den höglänta delen av ön, där folksäggen säger att den första bebyggelsen etablerats, vilket skulle kunna antyda någon sorts kult. Troligare är dock att någon stenformation i landskapet kunnat ge upphov till namnet *Laiskyrka*. Både i Norge och i Sverige finns exempel på att med *kyrka* avsetts någon stenformation i landskapet. (På den över 30 meter höga bergiga delen av ön finns rester av en labyrint, kallad *Viborgstan*. Men labyrinten kan förutsättas vara långt senare tillkommen än öns namn.)

I andra skrivformer av namnet från 1600- och 1700-talen finns *Guts-* och *Guss-* i namnets förled. Jag har tidigare (1988:166) behandlat namnet *Gussön* och hänvisar till den tolkning som jag där finner sannolikast, nämligen att förleden kommer av ett personnamn *Gudse*, *Gusse*. Detta förekom förr som personnamn, en kortform av medeltida namn som *Gudsorm*, *Gudsärk*. *Gussön* skulle då betyda ön där *Gudse* med sitt följe slog sig ner och kom att behärska. Med den tolkningen skulle namnet naturligt ansluta sig till den stora gruppen öar i skärgårdsområdet som innehåller personnamn i förleden såsom *Hindersön* (*Henrik*), *Hertsön* (*Herse*), *Persön* (*Petrus*, *Per*), *Sigfridsön* (*Sigfrid*), *Germandön* (*Germund*) och *Estersön* (*Östen*) m fl. Någon helt säker tolkning av namnet *Gussön* kan dock inte ges.

Öster om *Gussön* breder de steniga och farliga Gussöreven, uttal *gussirã'va*, ut sig över ett stort område mellan *Vattungen* och *Gussöskatan*.

Fler ortnamn i området öster om *Gussön* kommer i nästa nummer av *Byablasikan*.

Else Britt Lindblom

Anslaget

Gågruppen

Efter ett långt sommaruppehåll har vi återupptagit våra promenader. Alla gamla och nya motionärer är välkomna, med eller utan stavar. Vi träffas tisdagar kl. 9.00 vid bygdegården.

Ella Hansson

Älgfesten

Ni som undrar när årets älgfest går av stapeln och inte kan sova på grund av det. Ni kan nu andas ut. Ring och boka barnvakt samt skriv in i Era almanacker att lördagen den 13 november, då Ni...

Sundoms IF, gm Jörgen Jonsson

TACK

Vi vill å byns vägnar tacka Er, Birgit och Martin Livbom, för att Ni har varit så snälla och vattnat blommorna på Sundoms välkomstskylt hela sommaren. TUSEN TACK!

Sundoms Byautvecklingsgrupp

Vi har en suverän granne som vi vill tillägna ett STORT TACK!

Det var den 12 juni som du hade din tjejfest hemma hos dig. Vi var ett glatt gäng tjejer som villigt slog klackarna i taket och roade oss kungligt.

Tack för hur fint du dukat och fixat. Tack för den goda maten. Tack för alla skratt och glädjetårar. Tack för den trevliga atmosfären. Tack för sällskapet med dig och alla andra tjejer.

EVA, TUSEN TACK FÖR EN OFÖRGLÖMLIG FEST!

Kristina och Arja

P.S. Tack också till Fredde som senare på kvällen bussade en del av oss till Luleås glädjekvarter. Framförallt, tack för tålamodet.

Välkommen på GYMPA!

Vi kör medelgympa måndagar
med start 6 sept.
Kl. 20.00-21.00
i Sundoms Bygdegård

(Ta med liggunderlag!)

Luleå Gymnasterna
Maria Jonsson tel. 745 45

Anslaget

Attraktiva blomsterhinkar

Skytarna "Välkommen till Sundom" är byggda så att vi kan placera blommor där. Vi vill att det ska se trevligt ut och att man ska känna sig välkommen till byn.

Förra sommaren försvann en hink med blommor från välkomstskylten vid vägen mot Råneå. Vi tänkte då att någon som råkade passera tyckte att hinken såg trevlig ut och att de två övriga räckte som dekoration. Sånt kan ju hända...

När så de två återstående hinkarna fyllda med blommande penséer försvann nu på försommaren då insåg vi att det kanske inte är någon som råkar passera och tanklöst stjäla byns blomhinkar. Sånt händer knappast flera gånger...

För att göra det svårare för presumtiva tjuvar men samtidigt tillmötesgå tjuvarnas behov av blomhinkar valde vi att plantera nya blommor i en ganska stor och således rätt tung hink på vilken vi satte ett inplastat brev med texten:

**Funderar Du på att stjåla
denna blomkruka ???
Ta istället kontakt med
Sundoms Byautvecklingsgrupp
vi levererar efter beställning !!!**

Man tror inte att det är sant, men redan efter någon vecka var även denna blomhink försvunnen och inte fick vi någon beställning...

*Gunilla S.
Byautvecklingsgruppen*

Nyfödd i Sundom

Det blev en pojke, **Aaron**

2004-07-06. Längd: 52 cm. Vikt: 3 405 g.

Petra Wennberg, Magnus Eriksson. Syskon: Ebba och Harry

Nästa nummer av

Byablaskan

kommer ut

senast **2/12-04**

Manusstopp **8/11-04**

● **Utgivare**

Sundoms Byautvecklingsgrupp

● **Ansvarig utgivare**

Prenumerationsansvarig

Lars Brännström, tel. 745 93

● **Redaktör**

Textredigering/Layout

Kristina Sandman, tel. 745 55

● **Tryck**

Luleå Kommun, Reproavd.

● **Prenumeration**

50:-/år

(Gratis för bofasta i Sundom.)

● **Annonsering**

Helsida 800 kr

Halvsida 400 kr

Kvartssida 200 kr

(Gratis för föreningar och privatpersoner i Sundom.)

● **E-post**

byablaskan@sundom.se

**Bokning av
Sundoms Bygdegård**

**Nils Erik Larsson
0920-747 55**